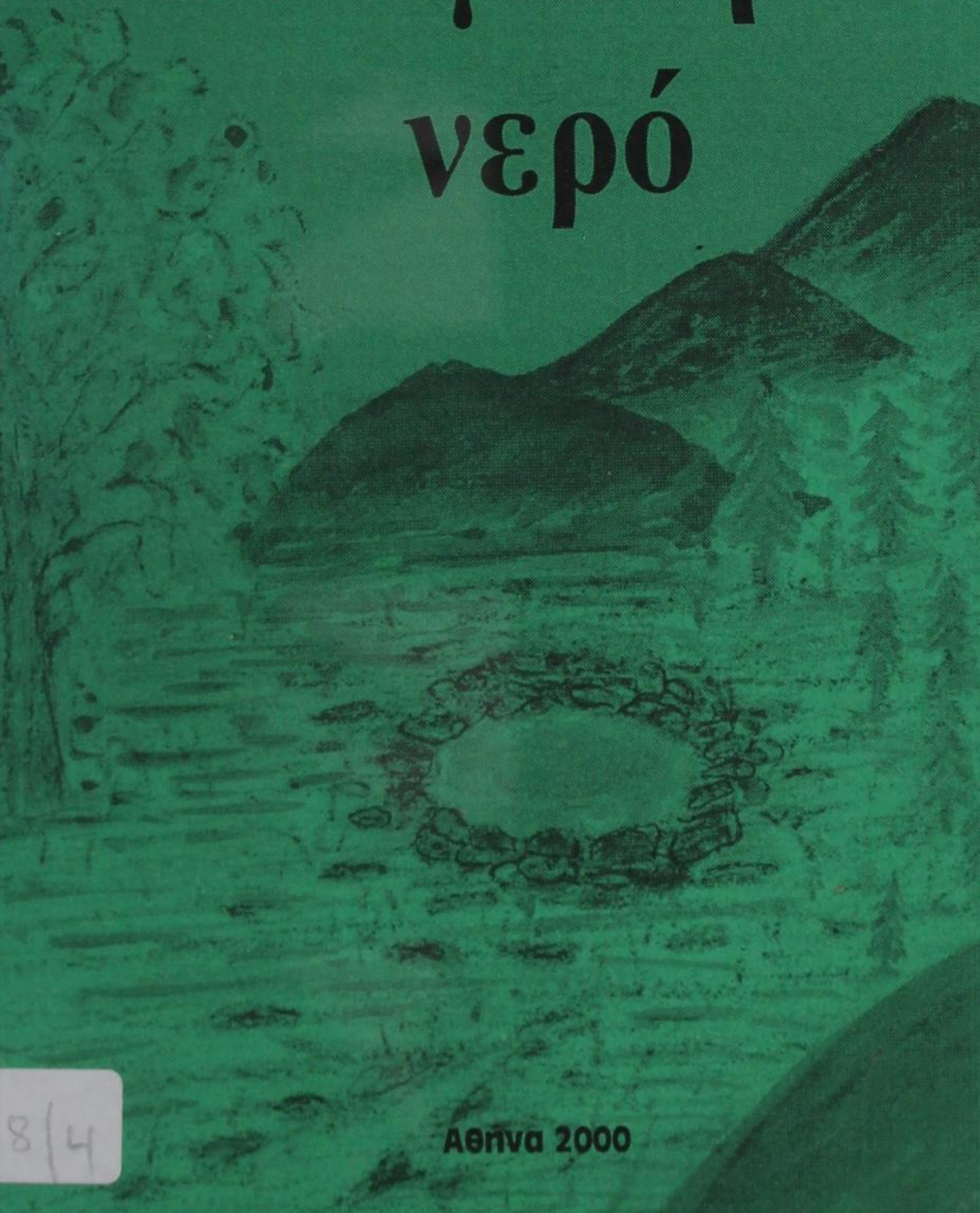

ΒΑΣΙΛΗ Π. ΖΑΡΜΠΑΛΑ

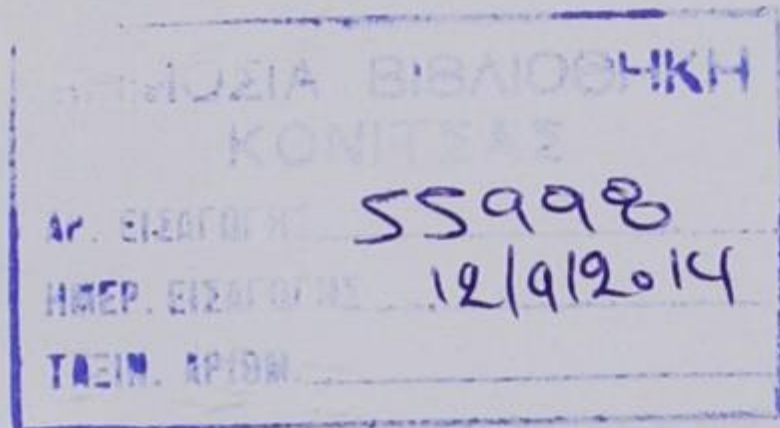
Το αμίμητο νερό

8/4

Αθήνα 2000

ΒΑΣΙΛΗ Π. ΖΑΡΜΠΑΛΑ

Το αμίλητο νερό

(Αναμνήσεις από την παιδική μου ηλικία)

* ΣΥΛΛΟΓΗ *
ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΠΡΙΩΝΗ
ΔΩΡΕΑ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ
ΚΑΣΤΑΝΙΑΝΗΣ ΠΩΓΩΝΙΟΥ

Έκδοση της εφημερίδας
«Ο ΠΑΛΜΟΣ ΤΗΣ ΛΕΣΙΝΙΤΣΑΣ»
Αθήνα 2000

ΒΑΣΙΛΗ Π. ΖΑΡΜΠΑΛΑ «Το αμίλητο νερό»

ISBN 960-86878-0-2

© Εφημερίδα «Ο Παλμός της Λεσινίτσας»

Πειραιώς 8 – 104 31 ΑΘΗΝΑ

Τηλ: (01) 524 2204 – Fax: (01) 524 2069

Επιμέλεια έκδοσης: Παναγιώτης Μ. Λέζος

Ηλεκτρονική Φωτοστοιχειοθεσία: Γεώργιος Ι. Γαλαίος

Εξώφυλλο, εσωτερικά σκίτσα: Βασίλης Γ. Λίτος

Στη μνήμη του Δασκάλου μου
Αναστάση Μπάχου

ΤΟ ΒΛΕΜΜΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΗ ΖΑΡΜΠΑΛΑ

(Μωσαϊκά αναθύματα)

Είν' άνθρωποι που κουβαλούν εντός τους τη γενέτειρα. Κι είναι βαριοί σαν βράχοι.

Ο Βασίλης Ζαρμπαλός από τη Λεσινίτσα είναι από αυτούς.

Μέσα στο πλούσιο είναι της ψυχής του δεν μπόρεσ' ο κοσμοπολιτισμός να ξεριζώσει τη γενέτειρα. Κι ας είναι λεπτεπίλεπος, είναι βαρύς σαν βράχος.

Τότε, λίγα γνώριζα για το Βασίλη Ζαρμπαλά το γιό της θειάκω Παντελέσιας.

Όμως, τον είχα συμπαθήσει. Γιατί κι εγώ πιο πολύ γυρόφερνα στις πλαγιές και στις βρύσες, στις ράχες και στα περιβόλια, παρά κάτω στον όχλο της μизέριας.

Δεν τό 'ξερα που κι αυτός είχε γράψει υπέροχες, αγνές σελίδες πεζογραφίας.

Κι είχε ξαναγυρίσει να ξαναβαφτιστεί στα πηγάδια του, στα νερά του. Να ξαναφιλήσει το κατώφλι στο πατρικό του σπίτι. Να υποκληθεί στον τάφο της μητέρας του.

Νιώθω υπερηφάνεια κι αισθηματική ικανοποίηση τώρα που έχω μπροστά μου τα χειρόγραφα του.

Εξαιρετικές σελίδες και παράξενες, που αποτελούν ένα περίεργο, πρωτότυπο βιβλίο στο είδος του. Σάμπως να τό 'γραφε η λεπτομέρεια του δεκαπεντάρη κι όχι η σοφία του εβδομνητάρη.

Ένας βαθύς λυρικός στοχασμός και πόνος που σε συγκλονίζει.

Είναι η ευγένεια που οργώνει την ανθρώπινη ψυχή με ήλιους και ισκιώματα. Με χιόνι και αγερικά. Με μητρική στοργή και παιδικά ξεσπάσματα.

Αναρωπιέμαι, τι νά 'ναι τάχα αυτό το βιβλίο;

Και σκίτσα και πεζοτραγουδα. Και αφηγήματα κι αναθυμήματα. Και ξεχωριστά το καθένα κι όλα σε μιὰ ενότητα.

Όταν είναι κώρια, ο κεντρικός αφηγητής, που συμπίπτει με τον ίδιο το συγγραφέα, στενεύει τον κύκλο του.

Όταν είναι μαζί όλα τα πεζά του μοιάζουν με μυθιστόρημα, που ο ήρωάς του τα λέει όλα. Για ότι πάνει το βλέμμα του στην παιδική κι εφηβική ηλικία.

Είναι η λατρεία της εφηβείας και παιδικής ηλικίας. Να δει τον κόσμο απ' το πρίσμα της διαύγειας.

Ο Βασίλης Ζαρμπαλάς αλλάζει τα λογοτεχνικά σχήματα. Κι όπως λέει ο Κρότσε, όταν οι συγγραφείς αλλάζουν τα λογοτεχνικά είδη, οι κριτικοί συνάζονται και εφευρίσκουν άλλα.

Το τοπίο είναι γνωστό. Η γενέτειρα. Το πατρικό του σπίτι. Η ρούγα του. Η κερασιά του. Το ποτάμι. Η ράχη. Τ' αμίλητο νερό. Είναι η μαγεία της ψυχής της αθωότητας και της καλοσύνης. Τρίζουν τα δέντρα. Πέφτουν τουλούπες τα χιόνια. Γαυγίζουν τα σκυλιά. Βελάζουν οι προβατίνες.

Παρελαύνουν εφήμερες εικόνες, με διαστάσεις εκτάκτων γεγονότων. Μέσα σε μια κούφια γνωστών ανθρώπων. Κάτω από έναν κόκκινο ουρανό.

Ο Βασίλης Ζαρμπαλάς δεν κάνει πειράματα με τα αισθήματά του.

Ο Βασίλης Ζαρμπαλάς δεν σκαρώνει τεχνικές δομές στ' όνομα των ανακαλύψεων της μορφής.

Η αφήγησή του είναι έμφυτη. Πειστική. Σίγουρη. Δοκιμασμένη.

Στα αυθόρμητα αφηγήματα η ίδια η δομή είναι παράξενη, στην πρωτοτυπία της.

Είναι τέχνη του λόγου που επιλέγει τη λεπτή πτυχή της λέξης. Που προσαρμόζεται σ' αυτή την εύθραστη ηλικία των αισθημάτων και των ονειρών. Του άγνωστου και της απορίας. Με τους προβληματισμούς της και τα αινίγματά της. Κι από κει περνάει και παίρνει το δρόμο διαχρονικά προς το σήμερα. Στο συνάνθρωπό μας.

Η ηλικία του συγγραφέα μακριά από το αντικείμενο της γραφής.

Ο τόπος της γραφής μακριά από τη γενέτειρα γη του συγγραφέα.

Όλα κατά του συγγραφέα κι ο συγγραφέας πάνω απ' όλα νικάει καιρούς και τόπους.

Είναι ο πόνος και τα μεράκια του μικρού Λεσινιτσιώτη που ζητάει ορίζοντες.

Ένας μικρούλης. Αεικίνητος. Όλο σφρίγος και τρεχάλες. Απόφαση κι εξυπνάδα. Που τον τρώνε τα χέρια. Που δεν τον πάνει ο τόπος. Που δεν τον χωρούν τα όρια ενός βουνίσσιου χωριού, που 'κουμπάει στ' αστέρια.

Μ' έναν πρωτοφανή εσωτερικό κόσμο που ξεσπάει να ευρύνει τις επαφές με το μεγάλο κόσμο. Ο επαρχιώτης που ξέρει καλά τα της επαρχίας και διακρίνεται και στα της πολιτείας.

Λιτά και σύντομα αφηγήματα. Σαν νά 'ναι παρμένα με τον φωτογραφικό φακό. Αλλά η ψυχή του συγγραφέα εντός τους. Κι εκεί μέσα είναι ο καθένας μας με τον ίδιο παιδικό βίο, που όλα φαίνονται ρόδινα.

Αλλά πλάι στο λυρισμό και το χαμόγελο είναι κι ο σαρκασμός και το δράμα. Κι η ψυχολογία μας. Που δεν μας βαστάει αυτός ο άγιος, ποιητικός τόπος. Ως τα όρια της τραγωδίας. Ως τα όρια της τελευταίας πράξης της τραγωδίας.

Πίσω απ' την ποιητική της αθωότητας είναι και η ηθική και η αισθηματική πλευρά. Τα αγνά κι ειλικρινά αισθήματα και τα ιδανικά του.

Στην πεζογραφία του Βασίλη Ζαρμπαλά, ζηλεύεις μια κατακάθαρη γραφική φύση κι ομορφιά. Σαν τα πρωγιά με τις πάχνες και τις δροσοσταλιές. Και σαν τα ηλιοβασιλέματα πίσω απ' τα βουνά μας.

Η λυρική του οπτική δεν ωραιοποιεί την πραγματικότητα. Κι αν ζωγραφίζει τη γραφική φύση της γενέτειράς του.

Στο πεζογράφημα του Βασίλη Ζαρμπαλά πικραίνεσαι γι' αυτούς τους ανθρώπους, που ζουν εκεί πάνω με τους άγραφτους νόμους της αλληλοεκτίμησης και του αλληλοσεβασμού. Της αλληλοβοήθειας κι αλληλοκατανόησης. Σαν σε μια μυστική κι αθόρυβη συμφωνία. Στην ψεύτικη γαλήνη. Όπως γεννήθηκαν απ' το Θεό. Γεννημένοι τίμια απ' την πίστη, όπως τις πρώτες μέρες της καταβολής του κόσμου. Γαντζωμένοι απ' τη γη τους. Το βιό τους. Τα δέντρα τους.

Ταγμένοι χωρίς αντιζηλίες στα πεζούλια της ζωής και της ύπαρξης, της αντοχής και του θανάτου και στοχαστικοί πότε σαν σοφοί και πότε σαν διπλωμάτες...

Καπετανάτοι, φιλομαθείς και λαϊκοί φιλόσοφοι, που συζητούν μες τη μέση του Καραντζά για τον εαυτό τους και για τον κόσμο.

Αμόλυντοι. Δίχως ελαπτώματα. Να ζητούν το καλοκάγαθο στον εαυτό τους και στους άλλους.

Πίσω απ' τον κρυψώνα της αφήγησης του Βασίλη Ζαρμπαλά συναντάς τα φιλοσοφικά μηνύματα. Είναι το τρομαχτικό δράμα αυτών των ανθρώπων, γιών των ξενιτεμένων. Που μεγάλωσαν πριν καιρού στην ορφάνεια του ζωντανοχωρισμού. Κοντά με τη μάνα τους. Τη στοϊκή αντρογυναίκα των βουνών μας.

Φιλοσοφικά εδώ εναρμόζεται η τραγικότητα, η δραματικότητα κι η κωμικότητα. Το αιώνιο και το εφήμερο είναι μπλεγμένα ως τα όρια του ονειρικού και της πραγματικότητας.

Κεντισμένοι. Λιγόλογοι είναι οι χαρακτήρες. Και ένα στο όλο της. Και κώρια κάθε αφήγηση. Και μυθιστόρημα στο όλο της. Και αποσπασματικά κεφάλαια. Και κάτι συμβάντα να μένουν στη μέση. Για να τα συνεχίσεις με τη φαντασία σου.

Όταν τελειώνεις τα αφηγήματα του Βασίλη Ζαρμπαλά, αμέσως σου γεννιέται η αίσθηση να τα ξαναδιαβάσεις. Τι ο καθένας θέλει να ξαναζήσει εκεί με τα δικά του τοπία. Σαν να βρίσκει κάτι από τον εαυτό του. Απ' τους χαρακτήρες, που στις μέρες μας, είχαν αγριέψει. Είχαν γίνει πιο μουντοί. Πιο ορμητικοί. Και δεν τους γελούς' ο κείλος, όπως στα χρόνια της καλοσύνης. Τα ήθη και τα έθιμα. Η ελιά στη γωνιά. Η Πασχαλιά. Οι τηγανίτες τα Χριστούγεννα.

Αυτός ο άνθρωπος, που με το βλέμμα του Βασίλη Ζαρμπαλά φαίνεται όμορφος στη φτώχεια του. Αξιέπαινος στην εξυπνάδα του. Αλύγιστος στην επιμονή του. Ακατάβλητος στην καταγωγή του, όταν έμεινε πέρα απ' τα σύνορα. Και μόνος του μπόρεσε να επιβιώσει στην περηφάνια.

Τι να πεις για τη γλώσσα του Βασίλη Ζαρμπαλά, που σε μαγεύει;

Τι να πεις για την πλούσια ντοπιολαλιά της ιδιαίτερης πατρίδας του;

Τι να πεις για το αμόλυντο ιδίωμα με τα δείγματα του δωρικού λεξικού πλούτου;

Η αγνότητα του γλωσσικού ιδιώματος στις κατακάθαρες εκφράσεις, στις κατάρες, στις ευχές. Χωρίς να το παίζει με την «πολιτισμένη» ή την «καθαρευουσιάνικη» κι εξελεπτυσμένη της πόλης και της μάθησης.

Κι όταν μιλάει ο ηδειάρης, ο τσαγκάρης, ο μπεκτσής, ο καλαντζής, ο παπάς, ο δάσκαλος. Τα πορτραίτα είναι γκραβούρες, Ίσκιοι. Αχτίδες. Γρήγορες μολυβιές. Σαν στις κινηματογραφικές σκηνές, που τρέχεις να τις δεις. Γιατί το ξέρεις ότι θα καθούν και θα φύγουν.

Είναι οι συνομήλικοι συνομιλητές του συγγραφέα της παιδικής ηλικίας της δεκαετίας του '30. Γεμάτο κόσμο κι εντυπώσεις.

Ζωή με συμπυκνωμένες σκηνές που τις γνέθει στη μνήμη μερόνυχτα. Και γύρω του προκαταλήψεις. Μαραζωμένη ζωή. Φαντασίες. Ρουτίνα. Ανησυχίες. Όνειρα. Λύπες και πίκρες. Ζωή και θάνατος. Συρρίκνωση και ξενιτιά. Κόσμος της βιοπάλης στα μέτρα μιας επαρχιώτικης μέρας. Που ανατέλει από μια κορφή και βασιλεύει σε μια ράχη. Αποκομμένη κι απομονωμένη απ' τον εθνικό κορμό. Ξεχασμένη στη βουκολική της ύπαρξη.

Μια τρομαχτική κατάρα του επαρχιώτη με δύναμη και ζωντάνια. Και που ξοδεύεται άσκοπα βοσκώντας πρόβατα κι ονειροπολώντας.

Κι όμως μέσα της βουίζει όλη η πατρίδα, από τη γέννηση μέχρι τη σταύρωση, από τα πάθη ως τη δικαίωση.

Τον εντυπωσιάζουν οι βρουκολακισμένοι. Τ' αμίλητο νερό. Οι λάκοι. Οι νύχτες. Ο Κώστας Κώτσος ο καλαντζής, που πλέκει τους στίχους του κάτω στο μυλαύλακο. Κι ο δάσκαλος ο Αναστάσης, που καμπουριασμένος στη γνωστή στάση της σοφίας του, μοιάζει με πελαργό ακουμπισμένο στον αυλότοιχο του σχολείου.

Η μεγάλη ανησυχία αυτού του μικρού παιδιού γι' αυτόν τον κόσμο. Το χώρο. Τους συνανθρώπους. Κι ας φαίνεται ότι καθετί είναι ήρεμο, όμορφο, ροδαλό, εντυπωσιακό. Όμως δεν στέκει απλά στον εξωτερικό ρομαντισμό.

Τι θα γίνει; Τι θα γίνουν; Τι θα κάνουν; Πώς θα καταλήξουν;

Οι γριές που κουβεντιάζουν στις σκάλες. Οι φωνές τους από τη μια μεριά του χωριού στην άλλη. Τ' απλά πρόσωπα των ομογενών του συγχωριανών χωρίς να τα μυθοποιεί, αλλά κι ούτε να τα πάει στα όρια του ντοκουμέντου.

Αν στην παιδική ματιά ο Γιάννη Μάρος είναι μύθος, ο παπάς που κοιμάται έξω, κάτω απ' το δέντρο της Παναγιάς είναι μύθος, ο Τάσση Ζηνόβιος είναι μύθος, αυτά σαν λογοτεχνικά ευρήματα λύνουν την απορία τους κατά τα ξημερώματα στο ρεαλισμό και την πραγματικότητα της μάνας του, της Παντελαΐσιας.

Όποιος είναι απ' τη Λεσινίτσα, τους γνωρίζει όλους.

Όποιος δεν είναι απ' τη Λεσινίτσα, τα βιώνει μέσα του σαν λογοτεχνικά πρόσωπα. Με τις ενότητες και τις αντιθέσεις τους.

Από τις παγανικές εικόνες ως τα λιποταχτήματα απ' τους τάφους των ανθρώπων, που δεν αφήνουν τα κατσάβραχα και κάνουν όλον τον κύκλο του βίου τους εκεί. Γέννηση. Παντριγιά. Θάνατος. Αθανασία. Εκεί όλοι οι στοχασμοί του. Στο φίλτρο του παιδικού βλέμματος. Κι αν τώρα που τα γράφει είναι μακριά κι απ' τον τόπο κι απ' την πρώτη ρομαντική, ονειρική ηλικία.

Πλάι στους στοχασμούς και τις απορίες της λεπτομέρειας συναντάς ελάχιστες ηθικολογίες.

Η υπόθεση είναι να τα δει όλα. Να τα μάθει όλα. Να τα πιάσει με το χέρι του όλα. Στις χαρές και στα παιχνίδια. Στις αποτυχίες. Στις αφοσιώσεις. Στις περιπέτειες. Ένα παιδί γεννημένο με το δαιμόνιο της προόδου και με το άνοιγμα προς το μεγάλο κόσμο.

Η ενημέρωση είναι έντονη. Όχι όμως να περάσει σε σχολαστική λεπτομέρεια, αλλά να τα μετρήσει ποιητικά αυτά που βλέπει γύρω του. Ρεμβάζει τη φύση. Τον μεγαλώνει. Λεσινιτσιώτικα χιόνια. Τουλούπες. Μαύρα, βαριά σύννεφα. Σχέδια να στήσει πλάκες για κοτσύφια και κοκκινολαίμηδες. Χαζολογεί. Σκαρφαλώνει στις θυμωνιές. Ακούει τις καμπάνες του εσπερινού. Τα κουτσούπια στο τζάκι. Η πλάκα για τηγανίτες. Η τριάδα των αφηγημάτων: Αυτός, η αδερφή, η μάνα. Τα κόκκινα τσαρούχια. Ο Στεφανής ο τσαγκάρης να του λέει: «Κι ο Χριστός ξυπόλητος ανέβηκε στο Γολγοθά».

Ο ηδαιάρης ο Τάσση Ζηνόβιος που είχε φυράνει και κοιτούσε τις φλόγες. Το μυστήριο της αυτοκτονίας του. Τα φαντάσματα. Ο μπούφος που έσκουζε και είπαν πως έβγαινε ο μπάρμπα Τάσσης.

Η άλλη τριάδα των γυναικών: η μάνα η Παντελαΐσια, η θειάκω Τέλαινα, η θειάκω Νικολάκαινα.

Ο γέρικος μπάλιος, ο σκύλος που του σκουλήκιασαν τ' αχαμνά και τον έθαψαν σ' ένα λάκο. Άνθρωποι και κατοικίδια ζώα μαζί. Νιώθουν. Δρουν. Πονούν. Πεθαίνουν. Θάβονται. Ο Γιάννη Μάρος, που έμοιαζε με το ληστή της Σταύρωσης, να λέει: «Σταθείτε κει, μην κουνηθεί κανείς, γιατί σας γέμισα τον πισινό σκάγια».

Χιούμορ και γέλια στο ρεμπελιό της ηλικίας. Η αρρώστια που κι αυτή μες

στον πόνο της έχει τα γέλια της. Η εφεύρεση όπλων από κλάρα συκιάς να κυνηγήσουν λαγούς. Το αμίλητο νερό, το πιο ποιητικό αφήγημα του Βασίλη Ζαρμπαλά, του «Βασίλη, του διαβολόπαιδου.», «του Θεοσκοτωμένου», «του σιονταριασμένου», δείγμα και παραδοσιακής και μοντέρνας τέχνης, σαν στα όνειρα του Φρόιντ.

Η άλλη τριάδα, η παιδική: ο βλάμης ο Γάκη Μπαράς, ο Νίκος Κατής κι ο αφηγητής.

Κι έρχεται η στιγμή του Οδυσσέα. Το πρώτο ξεκίνημα για σπουδές έξω απ' τα βουνά του. Κι η επιστροφή με ψείρες. Η αντίδρασή του κι η ψυχή όταν τού 'παν «παλιοαρβανίτη». Η ευχή της μάνας: «Ασήμι να πιάνεις, μάλαμα να γίνεται».

Είναι το χωριατσέλι που ξέρει καλύτερα απ' τους ελλαδίτες να λύσει προβλήματα και να κλίνει ρήματα, τελειωμένος στο σχολείο του Αναστάση.

Τα ασήμαντα γεγονότα που περνούν σε σύμβολα. Μια γριά στο χωριό που τον μαλώνει, γιατί ξέχασε την καλημέρα. Μια Πρωτοχρονιά μακριά. Η νοσταλγία για τη μάνα και τα λιόφυλλα. Η μάνα, το πιο τραγικό πρόσωπο πίσω απ' τα σύνορα κι η επιστροφή στον τάφο της. Αυτό το τελευταίο κεφάλαιο της μυθιστορίας, πιστεύω ότι είναι η πιο πετυχημένη, τραγική σκηνή των πατρογονικών συναισθημάτων, που κάνει το Βασίλη Ζαρμπαλά να σταθεί πλάι στα πιο ποιητικά δείγματα που μοσχοβολούν άνθη κι αρώματα του τόπου μας.

Ήταν τυχερή η Λεσινίτσα και της έδωσε ο Θεός τους δυο Βασίληδες για να συμπληρώσουν τα κενά του τόπου.

Κι είναι καλύτερα που είναι διαφορετικοί Βασίληδες. Ο Βασίλης Μπαράς κι ο Βασίλης Ζαρμπαλάς.

Ο πρώτος, ο εγκέφαλος της πολυμαθείας του χωριού και του χώρου μας, ιστορικός της λογικής και των ντοκουμέντων.

Κι ο δεύτερος με τη γλαφυρότητά του να ανασταίνει έντεχνα ψυχές και πρόσωπα του τόπου του και της ιδιαίτερης πατρίδας.

Ποιος είπε ότι ο Βασίλης Ζαρμπαλάς είναι μακριά;

Ο Βασίλης Ζαρμπαλάς είναι κάθε βράδυ στις ποταμιές και τις γειτονιές της γενέτειρας. Τιμημένος κι αξιέπαινος. Ο παρήλικος ανήλικος που βούτηξε την ψυχή του στις αυγές και τα ηλιοβασιλέματα και μας τα ξανάφτιαξε μπροστά μας στα μέτρα της τέχνης. Και μια που είναι τα ίδια παιδικά λημέρια μας, αλλά με διαφορά ηλικίας, χειροκροτώ και χαίρομαι που ξανασυναντιόμαστε στα λογοτεχνικά μας οράματα, που ακνίζουν στα ίδια οργωμένα χωράφια. Παιδιά ζωής. Παιδιά αθανασίας.

Αλήθεια, πότε θα το πούμε, ρε μπάρμπα Βασίλη, το αμίλητο νερό;

ΝΙΚΟΣ ΚΑΤΣΑΛΙΔΑΣ

Πάνω Λεσινίτσα, στις 15 Γενάρη 2000

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΜΟΥ

Ήταν ένας μεσόκοπος, γύρω στα 40 χρόνια, μικρόσωμος, δεν ξεπερνούσε το 1,50 μέτρο, χωρίς λαιμό, με μια καμπούρα στη ράχη, λες και κουβαλούσε πάνω του ένα μικρό καρπούζι. Το κεφάλι του μικρό, σκεπασμένο με γκρίζα πυκνά μαλλιά, πάντα καλοχτενισμένα με μια άψογη χωρίστρα στη μέση, σου θύμιζε χωρίς να το θέλεις το σχήμα του αυγού.

Τα μάτια του, που τα τριγύριζαν μικρές ακτιδιστές ρυτίδες, με ακαθόριστο χρώμα, άστραφταν πυρετικά.

Η μύτη του, κάπως μεγάλη και γαμψή, έγερνε στην άκρη της, σαν νάθελε να κατεβεί να πιεί νερό στο μεγάλο πηγάδι.

Όταν καθόνταν στον αυλόγυρο της εκκλησίας, κοντά στο σχολείο, με το ένα πόδι κάτω και τ' άλλο στο πεζούλι με τον αγκώνα ακουμπισμένο στο γόνατο και τη γροθιά στο πηγούνι, έμοιαζε με πελαργό.

Τη στάση αυτή την έπαιρνε σε κάθε διάλειμμα. Αγνάντευε την ποταμιά και το βλέμμα του έπαιρνε μια ονειροπόλα όψη τόσο ήσυχη, ήρεμη έκφραση, που, θυμάμαι, τον κοίταγα με κάποια ιδιαίτερη ευχαρίστηση στα καθάρια, φωτεινά μάτια του.

Όταν έμπαινε στην τάξη, αυτό το ήρεμο βλέμμα σαν έριχνε γύρω τη ματιά του, άλλαζε και τα μάτια του πέταγαν σπίθες. Παραλύαμε από φόβο.

Πάντα άψογα ντυμένος, για κείνη την εποχή, έκανε χτυπητή αντίθεση με τα «σπαρτοβράκια» των χωρικών και τους «ντουλαμάδες».

Στο χωριό όλοι τον εκτιμούσαν και τον αγαπούσαν. Ήταν πρόσχαρος και γελαστός, καλοσυνάτος για μικρούς και μεγάλους. Για τον καθένα είχε πάντα μια καλή κουβέντα, μια συμβουλή.

Δεν μπορούσα να εξηγήσω, πώς αυτός ο άνθρωπος, όταν έμπαινε στην τάξη γινόταν ανήμερο θεριό. Τον τρέμαμε κι όμως τον αγαπούσαμε. Όχι από φόβο, αλλά από κείνο το αίσθημα που δεν μπορούσαμε, σαν παιδιά, να του δώσουμε μια εξήγηση.

Ήταν το μάθημα της γεωγραφίας. Είχαμε να ζωγραφίσουμε στον πίνακα το Νομό Αργυροκάστρου και να σημειώσουμε τις πόλεις και τα χωριά στην ανάλογη θέση τους.

Ένας - ένας άρχισαν οι μαθητές να σηκώνονται στον πίνακα. Ο καθένας, όμως, κάποιο ζικ-ζακ θα ξεχνούσε, κάποια γραμμή θα έκανε στραβή. Κάθε λάθος πληρωνόταν με δυο τσουχτερές βεργιές στο κάθε χέρι. Όσο να τελειώσει ο χάρτης είχε σηκωθεί όλη η τάξη.

Μέναμε στα θρανία ακόμη δύο. Σηκώθηκε ο ένας να σημειώσει τη θέση του χωριού μας. Τη σημείωσε δυο τρία εκατοστά πιο αριστερά. Έφαγε κι αυτός το μπερτάχι του.

«Να έλθει και ο τελευταίος», είπε.

Με τρεμάμενα πόδια και χέρια σηκώθηκα. Χωρίς καλά - καλά να ξέρω και τέλεια στην τύχη, σημείωσα το χωριό στην πραγματική του θέση.

«Μπράβο, επιτέλους, βρέθηκε κι ένας διαβασμένος», είπε.

Ανάσασα. Ήμουν έτοιμος να κάτσω στη θέση μου ευχαριστημένος για το κατόρθωμά μου, όταν άκουσα:

«Σημείωσε εις τον χάρτην το χωρίον Λέκλι».

Με θάρρος πήρα την κιμωλία και με σιγουριά σημείωσα τη θέση του χωριού. Αλλά πού όμως; Όχι στη θέση του, αλλά στην άλλη άκρη του χάρτη. Ποιος είδε το Θεό και δεν φοβήθηκε. Μ' άρπαξε απ' τ' αφτιά, μαλλιά δεν είχαμε, και μού 'δωσε στα «οπίσθια» όσες είχαν φάει όλοι μαζί οι συμμαθητές μου.

Το μεσημέρι εκείνης της ημέρας, πήρα τη μεγάλη απόφαση. Θα σταματούσα το σχολείο. Έλα, όμως, που η μάνα μου, αν και αγράμματη είχε άλλη ιδέα... Ήθελε «να γίνω άνθρωπος», όπως έλεγε.

Το λογάρισα και ύστερα από πολύ σκέψη πήρα την απόφαση να κάνω και τα δυο. Και το σχολείο να διακόψω και το κατήρι της μάνας μου να μη χαλάσω.

Με το πρωινό χτύπημα της καμπάνας ξεκίναγα για το σχολείο. Μόλις έπαιρνα τον κατήφορο, ο δρόμος χωριζόταν σε δυο. Ο ένας οδηγούσε στο σχολείο και ο άλλος στην καλύβα. Προτιμούσα το δρόμο της καλύβας. Πέρναγα όλη μέρα ξαπλωμένος στ' άχυρο, διαβάζοντας τα μαθήματά μου, μη έχοντας τίποτε άλλο καλύτερο να κάνω.

Ήταν όμως άνοιξη, αρχές του Μάη. Οι κερασιές λίγα μέτρα πλιό κάτω απ' την καλύβα, πυκνές σαν δάσος σχημάτιζαν καταφύγιο. Τα κεράσια άρχισαν να κοκκινίζουν. Η καλύβα μου φαινόταν σαν φυλακή. Σκέφτηκα ότι ήταν καλύτερα να περνά τις ώρες μου σκαρφαλωμένος στην πλιό πυκνή κερασιά και ν' απολαμβάνω τον ανοιξιάτικο αγέρα από τη μούχλα τ' άχυρου.